

POSTANOWIENIE

Dnia 17 kwietnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek (przewodniczący)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z powództwa Fabryki Druku G. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
przeciwko Przedsiębiorstwu Komunikacji Samochodowej Spółce z ograniczoną
odpowiedzialnością w G.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 17 kwietnia 2013 r.,

zażalenia strony pozwanej na postanowienie Sądu Okręgowego Sądu
Gospodarczego w G.

z dnia 31 lipca 2012 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Pozwane Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej Sp. z o.o. wniosło zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego w G. z dnia 31 lipca 2012 r. odrzucające jego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 27 kwietnia 2012 r. W uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia Sąd Okręgowy wskazał, iż jako wartość przedmiotu zaskarżenia skargą pozwany podał kwotę 64.212 zł, co powodowało, że skarga kasacyjna nie przysługiwała ze względu na zbyt niską wartość przedmiotu zaskarżenia.

W zażaleniu skarżący podniósł, iż jego zdaniem wniesiona skarga kasacyjna wszczyna nową sprawę przed Sądem Najwyższym, do której zastosowanie powinny znaleźć przepisy kodeksu postępowania cywilnego znowelizowanego ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381). W związku z tym powinna zostać uznana za dopuszczalną, gdyż wartość przedmiotu zaskarżenia jest wyższa niż wymagane obecnie 50 000 zł.

We wnioskach pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i nadanie biegu jego skardze kasacyjnej oraz o przyznanie mu kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Zmiana art. 398² § 1 k.p.c. dokonana ustawą z dnia 16 września 2011 r., polegająca na usunięciu z tego przepisu odrębnego, wyższego kryterium wartości wyznaczającego dopuszczalność zaskarżenia skargą kasacyjną orzeczeń wydanych w sprawach gospodarczych, stanowi konsekwencję likwidacji postępowania odrębnego w sprawach gospodarczych i poddania spraw między przedsiębiorcami w zakresie prowadzonej przez nich działalności gospodarczej ogólnym regułom obowiązującym w procesie. Znowelizowany stan prawny – zgodnie z brzmieniem podstawowej zasady intertemporalnego art. 9 ust. 1 ustawy nowelizującej – znajduje zastosowanie do postępowań wszczętych po jej wejściu w życie. Wyjątki od tej reguły ujęte zostały w kolejnych sześciu ustępach art. 9, poprzez wskazanie konkretnych przepisów, znajdujących zastosowanie lub wyłączonych ze stosowania według innych zasad. Nie budzi wątpliwości, że wśród przepisów wymienionych w art. 9 ust 2 – 7 ustawy nie został zamieszczony art.

398² § 1 k.p.c. Przyjąć więc należy, że przepis ten stosuje się według reguły z art. 9 ust. 1 do postępowań wszczętych po dniu wejścia w życie ustawy. Dlatego o sposobie rozstrzygnięcia zażalenia decyduje, jak słusznie wskazuje skarżący, wykładnia pojęcia „postępowania wszczętego po dniu wejścia w życie ustawy”, a konkretnie ustalenie, czy pojęcie to odnosi się do wszczęcia postępowania w danej sprawie przed sądem pierwszej instancji, którego szczególną kontynuacją jest postępowanie kasacyjne czy też można je odnieść także do postępowania kasacyjnego, traktowanego jako postępowanie wyodrębnione i samodzielne.

Charakter postępowania kasacyjnego był wielokrotnie przedmiotem rozważań w piśmiennictwie i orzecznictwie, a rozbieżności doprowadziły do podjęcia tego problemu w poszerzonych składach Sądu Najwyższego. Ostatecznie ukształtowało się stanowisko akcentujące odmienność postępowania wywołanego skargą kasacyjną w stosunku do postępowania rozpoznawczego prowadzonego przed sądami powszechnymi. Wskazywano, że po zmianach wprowadzonych ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 172, poz. 1804) oraz ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98), kasacja zastąpiona została skargą kasacyjną, zbliżoną do dogmatycznego wzorca, stanowiącą nadzwyczajny środek zaskarżenia. W następstwie tych zmian postępowanie kasacyjne utraciło charakter postępowania w trzeciej instancji, a skarga kasacyjna, wnoszona poza tokiem instancji, stała się instrumentem kontroli zgodności z prawem prawomocnych orzeczeń wydawanych przez sądy powszechne, a tym samym legalności działania tych sądów. Cel i przedmiot postępowania przed Sądem Najwyższym jest inny niż przedmiot i cel postępowania przed sądem powszechnym. Sąd Najwyższy, będący w ujęciu konstytucyjnym sądem szczególnym (art. 175 Konstytucji), sprawującym nadzór nad działalnością sądów powszechnych w zakresie orzekania (art. 183 ust. 1 Konstytucji), nie rozstrzyga sprawy ani nie osądza osób oraz zgłaszanych przez nie roszczeń, lecz - w zakresie określonym przez skarżącego - wyłącznie kontroluje legalność zaskarżonego orzeczenia (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2008 r., III CZP 142/07, OSNC 2008, nr 11,

poz. 122). Postępowanie rozstrzygające istotę sprawy poddanej pod osąd kończy się z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia rozstrzygającego istotę sprawy (por. np. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2000 r., III CZP 31/00, OSNC 2001, nr 2, poz. 22). Taki charakter ma w świetle postanowień art. 398² § 1 k.p.c. orzeczenie sądu drugiej instancji.

Ponieważ celem postępowania wywołanego wniesieniem skargi kasacyjnej jest wyłącznie kontrola legalności orzeczenia, nie zaś rozpoznanie sprawy, w której zostało ono wydane to - jak podkreśla się w piśmiennictwie i judykaturze - jakkolwiek wniesienie tej skargi zaczyna postępowanie będące kontynuacją postępowania zakończzonego przez sądy powszechne, to jednak w znaczeniu technicznoprosesowym wszczyna nową sprawę (por. np. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2005 r., V CNP 19/05, niepubl.).

Stanowisko Sądu Okręgowego, że postępowanie kasacyjne stanowi postępowanie incydentalne jest błędne. Incydentalny charakter mają postępowania wpadkowe, uboczne, niedotyczące meritum rozpoznawanej sprawy. Ani postępowanie apelacyjne, ani kasacyjne nie może więc stanowić takiego postępowania, skoro obydwa dotyczą istoty sprawy – postępowanie apelacyjne jej rozstrzygnięcia, a postępowanie kasacyjne - legalności wydanego orzeczenia. Intencją Sądu Okręgowego było raczej podkreślenie ciągłości postępowania inicjowanego wniesieniem pozwu (wniosku) do sądu pierwszej instancji, bez którego nie mogłoby dojść do złożenia skargi kasacyjnej w sprawie. Nie może to być jednak argument przesądzający, możliwe jest bowiem, jak to ma miejsce w odniesieniu do postępowania kasacyjnego, wprowadzenie nadzwyczajnego środka zaskarżenia kontrolującego tylko określone aspekty prawomocnego rozstrzygnięcia, zapoczątkowującego samodzielne, odrębne postępowanie. O ile postępowanie apelacyjne pozostaje w ciągu rozpoznawczym, realizując konstytucyjny nakaz dwuinstancyjności, o tyle postępowanie kasacyjne do tego ciągu nie należy. Dlatego nie można wysnuwać wniosków co do postępowania kasacyjnego poprzez doszukiwanie się analogii z postępowaniem apelacyjnym.

Zważywszy, że postępowanie kasacyjne wszczyna - w znaczeniu procesowo-technicznym - nową, odrębną sprawę, skarga kasacyjna, która wpłynęła po dniu wejścia w życie art. 398¹ § 2 k.p.c. w nowym brzmieniu i jest dopuszczalna

w świetle tego przepisu nie mogła zostać odrzucona w oparciu o wcześniej obowiązującą treść powołanego przepisu.

Z przytoczonych względów zaskarżone postanowienie podlegało uchyleniu na podstawie art. 398¹⁵ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.